

Излази сваке
недеље.

Претплата се
шаље напред
уредништву
и без новаца
се лист ни-
коме слати
неће.

ЦАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ СВЕШТ. И ПРОФ. НИКОЛА ПОЛОВИЋ.

За све српске
крајеве стаје
на годину 60
гр. или 6 фор.
на по год. 30.
гр. или 3 фор.
на тримес. 15
гр. или 1 фор.
и 50 нов.
Неплаћена
писма од не-
редовних до-
писника не-
примају се.

БЕСЕДА,

коју је говорио

АРХИЕПИСКОП БЕОГРАДСКИ И МИТРОПОЛИТ СРПСКИ

МИХАИЛО

ПОСЛЕ МИРОПОМАЗАЊА

КЊАЗА МИЛАНА ОБРЕНОВИЋА IV.

23. Јунија 1868. године

У БЕОГРАДСКОЈ САВОРНОЈ ЦРКВИ.

Свршисмо сада бл. хр. једно врло важно и значајно свештено дело, миропомажњем посветисмо младог књаза нашег за владатеља српског.

Глас и љубав народа нашег прогласи Милана за књаза Србије, разборитост народна попе га на престо српски. А преблаги Господ Бог преко свете цркве посвећује га као главу врховне власти у отачеству нашем. О, дај Боже, да миропомазаноме нашем књазу буде влада дугољетна, напредна, срећна и корисна отачеству и цркви, народу и вери православној! Дај Боже, да се њиме залече ране, које нам зададе смрт књаза Михаила у оно доба, кад је он Србији био најпотребнији.

Слушајте Срби и српски народе, — сам Бог отвара небо

и говори громовним гласом, да чују сви његову вишњу реч о помазаницима његовим: *неприкасайтеся помазаннымъ моимъ*, вели он.

Помазаници божји, то су избраници, владатељи, које Бог подиже, овлашћује и посвећује, да владају и управљају народом по вољи и заповеди његовој.

Нигде ништа необично, што је ова заповед божја гласом неба, као громом објављивана незнабожачким народима, који су били глуви за кротку божју реч. Али бл. хр. ко би могао мислити, да ће требати и хришћанским народима ову истину гласом грома и ужасних страхаота објављивати и казивати? О, како често и хришћани раде, као год што су радили неверници; јер и они заборављају и газе заповед божју о неприкосновености владатеља — престоли и њихових врховних поглавара крвљу су обливени и оквашени!

И овај кужни дух нечестија и безбожија, где, појави се и у нашој домовини и престо је српског владатеља окрвављен и обесвећен, поглавар српскога народа, божји помазаник, књаз Михаило, крвнички погину, а тиме се ето преступи божја заповед, која је с претњом изречена: *неприкасайтеся помазаннымъ моимъ!*

О, како је мудра и спасоносна ова заповед божја о неприкосновености врховног државног поглавара земље и народа! И кад не би божје слово ову заповед изрекло и објавило народима, сами народи ради своје користи, ради опстанка друштва и реда у њему, требало би да узаконе и обдржавају неприкосновеност свога владатеља. Јер помислите, ко ће моћи ревновати о срећи и напретку државе, кад сам мора једнако да преза, да зазире и сумња о својој личној сигурности? Искуство и догађаји, који се сада збише и које смо очима својима гледали, потврђују најаче потребу неприкосновености поглавара народног. Јер где се год ова погази, ту се производи општа забуна, појаве се стрепње и страхоте,

потресе се сав државни организам, застану радње, ускочеба се и устраши сво жителство земље.

И свуда, где год освештано лице врховне власти није неприкосновено, често се находи повод и појављују потребе да се прелази граница умерене, законите и правичне строгости. А тешко свакој земљи и народу, где се поведе борба између самовластија и самовољства, између нереда и присиљавања, јер ту нема праве слободе, која је душа друштвеноме животу!

Неприкасайтеся помазаннымъ моимъ, заповеда Бог, — неприкасайтеся, јер су они моји, неприкасайтеся, јер су они од мене помазани и подигнути, да владају по вољи мојој, неприкасайтеся, јер су срца њихова у руци мојој!

И ко год руши, ослабљава и обесвећује власт и носиоца врховне власти; тај, знај српски народе, руши, обара и разорава темељ државе, излаже опасности опстанак друштва, напредак његове сигурности и среће.

Не осуђује ли се и не оговара често власт или зато, што се не разуме, или зато, што се не увиђају намере њене, или зато, што она обуздава страсти, не даје маха себичности, што казни преступљења?

Ах, зашто се заборавља, да Бог подиже добре или зле владатеље с том особитом намером — да усрећи или да казни народе, који одступише од Бога, погазише закон божији, презреше морал и поштење? Цар Давид, Јосија, Константин, Неманићи, Обреновићи, нису ли помазани од Бога зато, да подигну благочестије, да утврде слободу својим народима, а да разруше и ослабе моћ нечестија и безбожних, да избаве своје народе од робовања.

О, благочестиви српски народе, чувај као зеницу ока божијег помазаника, сада посвећеног за владу младога књаза свога *Милана Обреновића IV.*, верно вршећи божију заповед, која се тиче твоје среће, твога напретка и твога опстанка: *неприкасайтеся помазаннымъ моимъ! Аминь.*

Моралне поуке.

Недеља осма по силаску св. Духа.

... Видѣ Исусъ многох народа, и милосердова ш нихъ...

(Ев. Мат. 58.)

Милосрђе или саучешће има свој основ у природном осећању људскога срца. Ми смо тако саздани, да не можемо бити равнодушни, кад гледамо на патње и страдања других.

До душе и ово, што би требало да је *опште*, има својих изузетака. Лица, која су из детињства опкољена срећом, која су се навикла, да свакад своју жељу наједанпут виде остварену, која по кад-кад мисле и о том, шта би још могла за своје задовољство пожелети, — таква лица често и не знају, шта је то несрећа, не знају и тешко верују, да има на земљи несрећних.

Сачуствовати људма понајбоље могу они, који су испитали несрећу сопственим својим искуством. То је истина од векова, истина свију народа. Ову истину потврђује и апостол Павле, кад вели о Исусу Христу: самъ пострада и искушенъ бывъ, можетъ и искушаемымъ помощи (Евр. II. 18.).

И доиста, гледајући на људе богате, који на којешта троше грдне суме, који ни најмање не жале бог-зна каквих издатака на излишне ствари, ко не би рекао, да је овим људма најлакше задобити име човека *добротвора*? Али како изгледа често пред њиховим очима и појмовима сиромашак! Они, ако га баш не презиру, држе многи, да на њ не треба обраћати особите пажње. И човеку бедном пружа руку помоћи не толико богаташ колико онај, коме су познати јади и невоље. А ово бива отуда, што овај последњи уме, да стави себе у положај других, уме да оцени, да је *страдати* — тешко тако исто и другоме као и њему.

Но првима ми би само ово напоменули, да је све у

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

свету промени подложно, да све иде одређеним редом, да се непрестано обрће и непрестано мења живот људски и њихова срећа на земљи, и да по овом свеопштем закону промене може и њихово добро сутра прећи у руке другоме, а туђа сиротиња свалити се на њихов врат. Па зато да су и они дужни, да се постарају, да стеку братско саучешће, да су дужни помагати својим ближњима било утехом, било стварном помоћи, било саветима, те да тако заслуже, да и њима у случају њихове несреће други притече у помоћ и олакша им невољу и тугу.

Па како су човекољубље и милосрђе врлине тако потребне за друштвени живот, како су оне потпора и улада у животу људском, то је онда јадно и жалосно оно друштво, у коме је мало ових врлина или их нема никакo. Човек, који никог не љуби, који ником не пружа помоћи, који не сачуствује несрећи ближњег, или што је још црње, гледа на туђе несреће равнодушним и веселим оком, такав човек мора бити наравствени измет у друштву, такав човек не заслужује, да живи међу људма, нити може достојно носити име „човека.“

Нема ништа ружније ни срамније за човека од дивљине и окамењености срца његова! Човек без саучешћа није нити може бити прави човек зато, што нико по природи није лишен те способности, да разуме и осети туђа страдања. Шта више и сами зверови, који немају такве снаге разума нити танкоће у осећањима, способни су само по природном нагону разумевати не само телесне патње и страдања но и наравствене туге и болове људске. Свето писмо уверава нас, да и сама неразумна природа према наравственом роцству човека сокоздыхаетъ и желяетъ свободитиса ѿ работы истлѣнїа къ свобоdѣ славы чадъ божиихъ. (Рим. VIII. 21. 22.)

А тим више ми, као људи, као достојни последници божансвоног учитеља нашег, зар нисмо дужни још зарана старати се да задобијемо, да развијемо и пресадимо у срца

наша ту врлину хришћанску, која доприноси много к срећи живота друштеног и која и нас саме чини срећнима у средини других?

Живот св. Јована Златоуста.

(Наставак.)

Таквим начином он одбацује захтевања царска. Њему је, као што он вели, „једини Бог предао цркву; он га један може и истерати из ње.“ По по несрећи ова непоколебљива душа, уцвељена неправдом, није могла уздржати негодовање, које је носила у себи. Сабор замоли цара, да протера Златоуста као човека, који је дрзнуо, да увреди и само царско величанство. А ово је значило дати тог човека на потпуно расположење оном чудном и жалосном царском правосуђу, које не беше кадро да осуди ни Јевропија, већ умеђаше да га мучки погуби. Златоуст добија решење о свом изгнању. Он види, откуда је тај удар: то је злоба царичина. Ђев, презрење, негодовање према таквом подлом поступању с њим па и нека мала забуна види се из ових речи његових:

„Та страсна жена напада на душу, убија дух. Она се брчка у купатилима, маже мирисима, грли по ваздан с мужем, а овамо води рат с црквом, чистом и непорочном. Но скоро ће она остати удовица зато, што хоће да начини цркву удовом. Луче си ме ти, о жено, називала тринајестим апостолом, а данас ме зовеш Јудом. Луче ти сеђаше са мном, а данас као љути тигар насрћеш на ме. Но пре ће помрчати сунце и потамнети месец, него што ћу ја заборавити речи Јова. Јов у оноликим његовим несрећама и патњама викаше непрекидно: вѣди има Господне благословено во вѣки. И кад му жена ово не одобраваше, већ шта више наговараше га, да рекне коју хрђаву реч на Бога, те да се опрости једном с душом својом, он јој рече: почто глаголеши ты яко едина ѿ беззъмныхъ? О жено зла и неблагодарна! Кад би ти пала

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

у овакве несреће, да л' би тебе муж давао такве савете? Зар не би пре он потрчао, да те лечи молитвама и другим помоћним средствима? Док он беше снажан и силан, док имађаше слугу и слушкиња, новаца и богатства, ти му ниси тако говорила; а данас, кад га видиш у невољи, у ранама на постељи, како лако изговараш речи: рцы нѣкій глагола ко Господу и оумри! Ти ниси задовољна са земаљским његовим мукама; ти хоћеш да истргнеш из уста његових богомрске речи, те да га тако справиш и на вечне муке. Но шта хоће ова нова Језавеља? Она шаље за мноме конзуле, трибуне, — она прети. Паук плете паучину своју.“

Њега протерују, но да ли се он покорава? Народ готов беше увек, да га брани и одржи на катедри. Три дана он чека, да се измени решење, но ово се не дочека и он оставља Цариград. Његови непријатељи нагрну сад у варош као војници, кад би је отели на јуриш, и заузму боља места и катедре. Северијан Гибалски усуди се и дрзне, да' изађе на катедру и изговори ове речи: „Јован Златоуст није имао никаквог преступљења осем *поноситости*. Но ово је довољно, да се оправда његово прогнанство; јер Бог све прашта, али поноситост никада.“ Жалостан беседник би пресечен у речи сиљном виком од народа, који распаљен таквим говором јурне гомилом из цркве и похита к цару Аркадију, да захтева повратак Златоусту. Вика се дизала на све стране око дворца. Цар и царица не знађаху, шта да раде од ужаса. Златоуст кога они протераше, беше сад јачи од њих. На једанпут докле они дрхтаху у страху од вике народње, с друге стране поче јавно да се тресе земља. Сумње већ није могло бити никакве: сам Бог осуђује неправедну пресуду, изречену над невиним архиепископом.

Сазнање о својој ништавности, грижа савести и ужас изненадни потреса слабо срце Аркадијево. Вика народња доводи га до бунила. Глас божји, који он чујаше у том земљотресу, збунио га беше толико, да не знађаше ништа о

себи. Ђевдоксија, која још горе беше уплашена, као главна виновница свега тога, заповеда сад одмах, да се промени пресуда и да се Златоуст поврати. Но док посланик за послаником лети, да поврати изгнаника, она му сама пише понизно и покорно писмо, у коме се брани пред њим без сваког достојанства овим речма: „Најпокорније молим вашу светост, нек не верује, да сам ја тобож примила буди какво учешће у том, што се догодило. Ја сам невина у вашој крви. То су зли и развратни људи удесили заверу. Да је тако, позивам се на Бога, на моје сузе, које му приносим.“

Повратак Златоуста беше свечан. Мноштво лађа и галија покриваше Босфор и безбројна гомила људи праћаше га са запаљеним свећама у руци. По граду се орише песме у славу изгнаника. Њега мољаху да изађе на катедру и да поздрави беседом народ, који му је тако веран и одан. Он се не решава на то, што беше збачен са катедре, а по каноничким правилима могао је изнова вршити своју дужност тек онда, кад би му то право дао сабор други, који би био већи од оног, што га је збацио. Он се обраћа к цару, да сазове такав сабор. Но ово одлагање изводи народ из трпљења, што мисли, да је то затезање опет од стране двора. Вика се подиже изнова на Аркадија и Ђевдоксију. Златоуст беше принуђен, да уђе у Цариград, те да заштити цара и утиша буну у народу. И тако он изнова ступа у своја права, благосиља верне и ступа на ону катедру, с које је прочитана анатема против његове поносности и поздравља народ, уверавајући га о својој оданости њему и цркви.

Непријатељи Златоустови распрскоше се сваки на своју страну. Ражљућен народ хтеде једног од њих, по имену Теофила, да баца у море. А други, као Аркадије, Ђевдоксија, граф Јован бејаху под влашћу архиепископовом и окамењени од страха мољаху га за милост и заштиту. Златоуст не могаше да стане на пут потресеној души због такве славне победе. Он нападне на Теофила. Успоредњавао га је је-

гипатском фараону, који је покушавао да насрне на непо- рочност Сарину. Сара — то је цариградска црква, коју тај мишљаше да отме од њеног Аврама. На послетку окрене и на царицу, но не с анатемама већ с похвалама, али с таквим претераним похвалама, да ју је то већма оцрнило, него ли да јој се одиста ругао. Та Иродијада, та Језавел, беше назвата величанственим именима: „мајком цркве, хранитељком пус- тињика, заштитницом светих, потпором сиротиње и невиних.“ Том народу, пред којим се сада морала да смири царска надувеност, Златоуст износи слабости царичине и чита њено писмо, написано врло невешто натегнутим и неприродним ласкавим речма, које нису текле од срца, већ су намештене од страха пред непријатељем обезоружаним, али страшним снагом и саучешћем народњим. Ево шта вели царица „Моја је жеља испуњена. Ја сам учинила дело, за којим сам тако јако чезнула. Ја гледам на то као на венац, који ми је дра- гоценији од моје дијадеме. Ја се трудим, да загладим штету, коју сам допустила. Ја поврати главу телу, возара својој лађи, пастира својим овцама, мужа цркви цариградској. На- рушитељи брака покривају лице од стида. Сад могу спокојно живети и умрети.“

Ова свечана уверења, као што се види, не бејаху ис- крена. Поражена надувеност тешко кад може да опрости: узроци мржње не бејаху истребљени. Слава Златоустова не измени му карактер, да постане мало мекши и понизнији. Поражај Јевдоксин и понижење њено, које је за овим мо- рало доћи, распалише опет у њој она првашња њена осећања. Не бејаше само повода, па да почне изнова борбу. Но и ово није требало чекати за дуго.

Сребрни кип царичин подизаше се на пијаци цариград- ској не далеко од цркве. Дан, кад се тај кип намештао, беше дан јавног весеља, игре, певања. Ово незнабошко свет- ковање беше веома шумно. Народња дрека долеташе и до самог храма, па сметаше црквеном певању и богомољи. Зла-

тоуст ускипи гъевом и почне ружити у својој беседи те церемоније незнабошке и непоретке, којима се светкују. А ко беше узрок томе? Наравно сама царица или лажне удворице њене, који ради њене сујете не штеђаху народа од изнуђења таквих трошкова, без којих се лако могло обићи. Царица овде беше на ново дирнута. Свађа се сад тек започиње, но у овој свађи беше више огња и већег искуства. У овај мах царица позива на освету духовенство, знајући добро, да ће њена мржња наћи одзива код оних епископа, којима грожаше непрестано неутољива строгост њихова старешине.

(Наставиће се.)

Исторички преглед српске цркве.

(Од С. Н. . . . . ња)

III.

Пре него што пређемо к св. Сави, ми ћемо казати неколико речи и о другом српском племену Хрватима, који су у то исто време кршћени кад и Срби.

Док су се Срби, не утврдивши се још ни у политичком ни црквеном обзиру, колебали међу западом и истоком, међу православљем и католицизмом, друго српско племе — Хрвати, налазећи се под утицајем западног духовенства, почне се мало по мало делити од своје браће — Срба и прелазити на страну Рима и римског учења. Довде Хрвати и Срби били су, може се рећи, сасвим један народ, раздељен на неколико самосталних делова у управљању, но који опет живљаху једним општим историским животом, — народ, у ког је сва радња по самој природи усредсређена била на трговини код мора, а унутра утицајем приморја и богатих вароши такође се живо радило и напредовало и у другим гранама привреде, па производило се све, што је неопходно нужно било и у земљи и на страни. Тако је било

све до првог сплетског сабора, т. ј. до 925. год. После овог сплетског сабора, браћа по рођењу, по језику и по својој пређашњој судбини у историји растану се и пођу различним путем како у политичком тако и у црквеном животу. С тим се свршило и унутрашње јединство Хрвата и Срба.

Земља хрватска од самих првих времена као да је осуђена била на унутрашњи раздор и неслогу. У сред словенског света посташе латинске вароши: можете сад представити, какве су међусобне распре морале бити међу Хрватима и Латинима; црквена хијерархија, црквена управа све је то било опште. Ако су јепископа избирали, једни су вукли на једну а други на другу страну; Хрвати су намећали Латинима јепископа Хрвата, а Латини опет свог, тако да је најпосле морало доћи до свађе, коју је у оваквим случајима свагда решавао папа. Нереди ови принуде јепископа нонског, да се одели од митрополита сплетског. Поступак тај нонског јепископа изазове митрополита сплетског, те се потужи папи. Томислав, кнез хрватски, и Михаило — српски (захумски), да би помирили јепископа нонског с митрополитом сплетским, обраћају се за решење к папи. По одобрењу Јована X. сазван буде сабор у Сплету (925.) и на њему буде решено: 1.) оставити власт митрополита хрватског архиепископу сплетском и 2.) не постављати ни у какав свештени сан оног, који се усуди служити на словенском језику.

Последице сабора, разуме се, не су се могле јавити одмах, чим су решења његова потписата легатима папским и утврђена папом. Богослужење и књижевност хрватска остаде и даље као и пре, само у другом облику — глаголици, коју остали Словени не су употребљавали. С догматичке стране хрватска црква после првог сплетског сабора већ се почела држати римског закона, т. ј. обреда и учења западне цркве. Савршено потчињење хрватске цркве папи дого-

годило се тек после, кад је на хрватски престо ступио Звонимир, кога у садашње време Хрвати много хвале (1075.). Он сасвим преда хрватску цркву у руке папских легата и римског првосвештеника.

Српска црква у то време била је тако слаба и незнатна, да митрополит сплетски није ни обраћао пажње своје на њу, а камо ли да је и помишљао о томе, да је присаједини и покори себи. Незнатност та, баш у то време, кад је најживље пропаганда римска радила у Хрватској, била је велика срећа за српску цркву. Благодарeћи њој, она је сачувала семе учења источне и ћириловске проповеди, које је после при великом Немањи и св. Сави донео свој обилан плод.

После првог сплетског сабора и одцепљења Хрвата, појави се у Србији и богомилска јерес. Успех јереси зависио је највише од тога, што је међу Србима у то време још било многобожаца и што се ново-обраћени у хришћанску веру још не бијаху утврдили у њој. За време владе св. Владимира, кнеза подгорског, као што се у његовом животу, писаном на грчком језику, говори, богомилска јерес распрострајала се била по Србији тако силно, да он није знао, шта ће да ради и како да истреби лажно учење јеретичко. Бадава се он трудио око тога и гонио јерес — учитеље бугарске, они се све већма мложише и распростираше своје учење. А у XII. веку, као што се говори у животу св. Симеуна Немање, против те јереси сазван је био сабор под председништвом епископа Јефимија, на ком је решавано, како да се истребе бугарске варалице народа српског. Босна била је права постојбина богомилских пропагандиста и учитеља. Они су се у њој непрестано борили за одржање своје вере и бранили се не само од нападања православне цркве босанске, већ и од католика, који су на њих често читаве крешташке војне дизали, само да би их истерали из Босне. Борба та богомила с православљем и католицизмом породила је

и друго зло у Босни — раскол у самој цркви православној, који је дуго време владао у Босни под именом „*црква босанска — вера босанска*.“¹⁾ А највеће зло, које су богомили учинили Босни, то је пропаст краљевства босанског и покорeње Босне Турцима, јер су им они први отворили пут у Босну и предали за недељу дана више од 70 градова у руке.

Учење своје богомили су узели од Манихија т. ј. дуализам (два начела). Једни су држали, да је свет створио *Сатанаило* или зло начело, а други добри дух — *строитељ* (*иконом*, као што они говоре) или добро начело. Оба начела имала су своје последнике како у Бугарској, где су се они први пут јавили, тако и у Босни. У Србији било је само једно учење и то с добрим начелом. Богомили обојег рода несу признавали крштење деце, крст, Мојсијеве књиге и тајанства. Јеванђеље објашњавали су сваки како је знао. Угледајући се на основатеља хришћанства, Исуса Христа, избирали су једног из своје средине за учитеља, који је после окружавао себе ученицима.

У таквом стању налазила се вера и црква у Србији до XII. века. До тога времена била су још два сабора у Сплету и на једном од њих осуђен је био св. Методије као „сачинитељ“ словенске литургије. Но оба та сабора тичу се само хрватке цркве; српска црква није примила решења њихова нити је слала својих представника на њих. У XII. веку православље се сасвим утврди у Србији. Како се то догодило, ми не знамо: то је била природна последица народног живота, који се не да лако разумети и у књигу записати; то је био онај прелаз из једног догађаја у други, који поставља међу између два периода и измењује сав живот народњи, сву његову историју. Тако се то догодило за време Немање и св. Саве и с политичким и црквеним развојем српскога народа. Самосталност политичка и уједиње-

¹⁾ Тако звана народња црква босанска, о којој говори г. Петрановић у својој расправи о богомилима.

ност свега српског народа под једним владоцем узвисила је и цркву српску и њену хијерархију, коју је св. Сава својим неуморним трудом подигао на ступањ архиепископије српске. По томе св. Сава чини епоху у српској историји, од које се и почиње други период црквене историје српске.

(Наставиће се.)

Добра и хрђава страна нашега свештенства.

(Наставак.)

3.) Добра страна нашег свештенства и та је, што је оно стално, те не лети из места у место у интересу државне службе. Знајући, да у једном месту и на једној парохији свештеник може остати до смрти своје, он гради за се и за своју породицу кућу, подиже стаје разног рода, купује, ако је кадар, њиве, ливаде и друга корисна добра, и таквим начином поставши редован члан извесног села или општине он у исто време дели с овом и све незгоде, бори се за права њена, и брине се за њено унапређење.

Осем тога живећи стално у једном месту и на једној парохији, он има могућности, да се упозна с људма, с њиним наравима и карактерима, да позна њихове слабости, наклоности, страсти, па да таквим начином као душевни лекар уме лечити душевне болести својих парохијана. Јер ако је једном телесном лекару од преке потребе да зна и карактер, и климу извесне стране, па и сами начин живота ових или оних становника, те да може с успехом претписивати лекарства и давати савете болесницима: то колико више мора ово знати један свештеник, као лекар душевни, који узима на се задатак, да лечи ту другу далеко тежу и сакривенију половину природе људске. Дуго опхођење, испитивање, потпуно познавање сваког појединог члана своје парохије иште се и од свештеника, те да зна све различне душевне болести својих парохијана и да их уме лечити. А ово се никако не би могло достићи честим премештајем свештеника с па-

рохије на парохију, које код нас, хвала Богу, и не бива. Ми би поред овог доброг закона желели још и то, да се подржи онај старински обичај, по коме су се, где је год могућно било, рукоположеним клирицима давале парохије код својих кућа или бар близу до места, где су они одрасли и где још из детињства знају све стране својих парохијана.

4.) Добра је страна нашег свештенства: што се оно жени и има порода. Човек је један вид природе и његов живот са својим законима мора ићи и развијати се по општем закону живота природе. По овоме и живот свештенички тек онда је прави живот, кад се овај појављује у свима видовима разумне своје природе, т. ј. кад живи и умом и вољом и чувством. Наш је свештеник муж жене, отац деце, члан друштва, грађанин. Он живи свестраним животом своје разумно-наравствене природе. Но може ли тако да живи свештеник латински, који је лишен права на женидбу? Не! он тиме кида најсветију свезу, која га везује с друштвом. Он већ није грађанин своје отаџбине, но оруђе грађанске власти, или војник оне чете, којој командир седи у Риму и који гледа, да помоћу ове оствари кад-кад далеко нехришћанске намере своје. Скоро сви католички листови вапију против таквог узаконења, а вапију зато, што то није догмат, није божанствено установљење, већ узаконење појединих духовних старешина, које се по времену и потреби мењало. До XI. века свештеници женили су се. А самовласна рука Григорија VII. који је видео, да свештенство прима многе грубе нарави оних варвара, које мишљаше да просвети, потпише решење безбрачности, гледајући у томе једино средство, да одели свештенство од друштва и да га потчини јединој својој власти. Но зар смо ми сада у оном положају, у ком смо били једанаестог века? Требали и сада свештенству да се одељава од друштва, и може ли се по самом позиву оделити? И ако је оно понешто просвећавало људе у средњем веку, оно је сада далеко остало од грађан-

ске образованости. Сви успеси у наукама и вештинама учињени су у ово последње време без учешћа католичког духовенства. Оно сада изостаје од науке, а изостаје зато, што се упорно противи сувременој образованости. Црвене новине сипљу проклетство за проклетством на револуцију 1789. године, и сада ово упорство може доћи до тога, да ће папи то донети губитак световне власти. По овом наш век мора да преради оно, што је уређено у XI. веку, т. ј. да поврати право брака свештеницима. Онда је била потреба, да се одели свештенство од народа, а сада је потреба, да се уједини с народом. Онда свештенству нужна беше превага над grubим веком варварства, а сада је довољно, да оно иде упоред са светом. Прођоше већ времена мисионарства и апостолства. Свештенству сад треба задобијати љубави и поверења свога народа и друштва, у ком живи. У противном случају новине ће нам непрестано казивати, као што и сада казују, да звање његово неће имати јемство беспорочности. Но питање о браку није само питање друштвено, већ је и наравствено. Па да ли безбрачност унапређава свештенство и да ли је такво свештенство корисније за друштва?

(Наставиће се.)

Н Е К Р О Л О З И.

Михаил Поповић парох Нишевачки у окр. Књажевачком упокојио се 21. пр. месеца.

Г Л А С Н И К.

Г. Јован Јовановић бивши прота Јагодински постављен је 25. ов. месеца за проту у Крагујевцу,

Г. Милија Поповић намесник ћуприски произведен је 25. овог месеца у чин претојерејски и намењен на службу истога округа.

СВОИМ ЧИТАОЦИМА.

ГГ. Уписници, који желе да им и даље наш лист шаљемо нека ускоре с претплатом, како би се напред знало, колико ћемо бројева штампати за друго полгодње.

Ако је коме погрешна адреса, или налази бољи пут којим би му наш лист сигурније долазио, нека се јави с писмом да поправимо.

Осем први 5 бројева нашег листа, све остале имамо. Ако би ко хтео имати наш лист без поменутих пет бројева, може га добити за 45 гроша годишње.

Уред. „Пастира“